

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82660,Weyssenhoff-Jan.html>
2022-10-02, 09:45

Weyssenhoff Jan

WEYSSENHOFF Jan (27 XI 1889, Warszawa – 11 VIII 1972, Kraków), fizyk, syn Józefa, znanego pisarza, i Aleksandry Bloch.

Ukończył II Realną Szkołę w Krakowie i w 1907 rozpoczął studia matematyki i fizyki w UJ. Słuchał wykładów matematyki, które prowadzili S. Zaremba i K. Żorawski oraz fizyki w wykonaniu W. Natanson'a i A. Witkowskiego. Właśnie wykłady Witkowskiego zrobiły na młodym studencie największe wrażenie.

Po ukończeniu studiów w 1911 W. został asystentem Witkowskiego. Zajmował się wtedy fizyką doświadczalną, badał zjawisko Halla, a potem przewodnictwo wody – temat zlecony mu przez M. Smoluchowskiego, następcę Witkowskiego. Te badania zostały przerwane przez wybuch I wojny światowej. W. był wtedy w Szwajcarii, więc zapisał się na uniwersytet w Zurychu i tam pracował nad rozprawą doktorską, tym razem z fizyki teoretycznej. W 1916 otrzymał stopień doktora. W swej rozprawie opublikowanej w 1916 w „Annalen der Physik” po raz pierwszy podał wynik skwantowania ruchu obrotowego (polski tytuł tej rozprawy to *Zastosowania teorii kwantów do obracających się tworów i teoria paramagnetyzmu*). Po doktoracie W. pracował jako asystent najpierw w uniwersytecie, a potem w znanej zurychskiej szkole politechnicznej Eidgenössische Technische Hochschule (ETH). Tam opublikował swą jedyną pracę z fizyki eksperymentalnej na temat odbicia cząsteczek rtęci od złota w niskiej temperaturze.

Na jesieni 1919 W. wrócił do Krakowa i został asystentem K. Zakrzewskiego w Zakładzie Fizyki UJ. W 1921 habilitował się na podstawie rozprawy o ruchach Browna i prawie Stokesa. Otrzymał wtedy nominację na profesora nadzwyczajnego fizyki teoretycznej w Uniw. Stefana Batorego w Wilnie.

Pracował w Wilnie do IX 1935, zajmując się teorią względności.

Po przejściu na emeryturę w 1935 W. Natanson w. przeniósł się do Krakowa na wolną Katedrę Fizyki Teoretycznej. Nadal zajmował się podstawami teorii względności. Sprowadził do Krakowa na dwa lata M. Mathissona, uzyskując dla niego specjalne stypendium ufundowane przez zamożnych przemysłowców. W III 1939 zorganizował I Ogólnopolskie Konwersatorium Fizyki Teoretycznej.

W wyniku działań wojennych W. znalazł się we Lwowie. W 1939–41 wykładał fizykę na Lwowskim Inst. Politechnicznym. Po zajęciu Lwowa przez Niemców wrócił do Krakowa i brał udział w tajnym nauczaniu. Po wojnie podjął energiczne działania odbudowy życia naukowego. W 1945 wznowił wydawanie „Acta Physica Polonica” i pozostawał jego redaktorem aż do śmierci. Był też w 1960–72 redaktorem „Postępów Fizyki”.

Wielką zasługą W. było zorganizowanie w Krakowie w 1947 Międzynarodowego Zjazdu Komisji Badań Promieni Kosmicznych (pod patronatem International Union of Pure and Applied Physics). W tym zjeździe wzięło udział kilkudziesięciu wybitnych uczonych z zagranicy. Dla fizyków polskich była to pierwsza po wojnie okazja do zapoznania się z najnowszymi odkryciami w fizyce cząstek elementarnych i nawiązania kontaktów naukowych. Sam W. nadal zajmował się teorią względności i podejmował próby znalezienia teorii uzgadniającej ją z mechaniką kwantową. Wychował wielu wybitnych fizyków teoretyków. Był członkiem PAU i PAN.

W młodości W. był czynnym sportowcem, uprawiał piłkę nożną, grał w tenisa i brał udział w rajdach samochodowych. Napisał w 1926 pierwszy polski podręcznik gry w piłkę nożną.

Śródka.

B. Średniawa: *Jan Weysenhoff (1889–1972)*, [w:] *Złota księga Wydziału Matematyki i Fizyki UJ*, red. B. Szafirski, Kraków 2000; tegoż: *Wspomnienie o profesorze Janie*

Weyssenhoffie, „Postępy Fizyki” 1987, t. 38, z. 5.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)